

Valstybinė
kainų ir
energetikos
kontrolės
komisija

BIOKURO RINKOS STEBĖSENOS ATASKAITA UŽ 2015 M. I KETV.

Vilnius, 2015

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija
Verkių g. 25C-1,
LT-08223 Vilnius
Tel. +370 5 213 5166
Faks. +370 5 213 5270
El. p. rastine@regula.lt
www.regula.lt

2015 m. rugsėjis

Turinys

Įvadas	4
1. Biokuro prekyba energijos išteklių biržoje	5
2. Biokuro, naudojamo šilumos ir elektros gamybai, rinkos apžvalga	8
3. Geografinis pasiskirstymas	15
Išvados	17
Priedai	18

Ivadas

Vienas iš pagrindinių uždavinių Lietuvos šilumos ūkio sektoriuje yra atsinaujinančių išteklių kuro balanse didinimas, todėl augančiai biokuro rinkai skiriama vis daugiau dėmesio. Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis remiamos iniciatyvos, skatinančios keisti šilumos gamybos kuro balansą sudarant sąlygas šilumos gamybai naudoti kurą iš atsinaujinančių ir vietinių išteklių – biomasės.

Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) duomenimis, 2015 m. I ketv. centralizuoto šilumos tiekimo įmonės (toliau – CŠTĮ) ir reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai (toliau – NŠG) biokuro nupirko 24,9 proc. daugiau nei per tą patį laikotarpį 2014 m. Biokuro gamintojai Lietuvoje daug investavo į biokuro gamybai reikalingą įrangą, o tuo tarpu šilumos gamintojai reikalauja aukštos biokuro kokybės, todėl, augant paklausai, svarbu, kad vietiniai biokuro gamintojai būtų pajėgūs konkuruoti su importuotojais.

2015 m. I ketv. biokuro tiekimo rinkoje buvo pastebimas vidutinis koncentracijos lygis (plačiau 8 psl). Esant vidutinei biokuro tiekėjų koncentracijai, naudą iš biokuro rinkos vystymosi gauna ne tik stambiausi tiekėjai. Taip pat mažesnė koncentracija didina naujų biokuro tiekėjų norą plėtoti savo veiklą. Biokuro tiekėjas, užėmęs didžiausią rinkos dalį 2015 m. I ketv. energijos išteklių biržoje pardavė tik 0,02 proc. viso parduoto biokuro, kiti stambūs tiekėjai – nuo 40 iki 90 proc. Tačiau tai neapsunkino smulkių tiekėjų galimybių konkuruoti biokuro biržoje.

Energijos išteklių rinkos įstatymas įpareigoja CŠTĮ ir NŠG 2015 m. ne mažiau kaip 50 proc. šilumos ir (ar) elektros gamybai reikalingo biokuro įsigyti energijos išteklių biržoje. Dėl to per 2015 m. I ketv. energijos išteklių biržoje buvo sudaryta daugiausiai biokuro pirkimo-pardavimo sandorių vertinant nuo biokuro biržos veiklos pradžios, tačiau konkurencija tarp biokuro tiekėjų nebuvo didelė. Dėl pakankamai šiltų orų šildymo sezono metu biokuro paklausa buvo mažesnė nei įprasta, o pasiūla išliko didelė. Tai lėmė neįprastai žemų biokuro kainų formavimąsi biokuro biržoje šildymo sezono metu. Kaip ir ankstesniais laikotarpiais, 2015 m. I ketv. biokuro biržoje formavosi mažesnės kainos, lyginant su dvišalių sutarčių pagrindu pirktu biokuro kainomis.

Komisija, vadovaudamasi Energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 8 ir 10 punktais teikia biokuro rinkos stebėsenos ataskaitą už 2015 m. I ketv. Šioje ataskaitoje analizuojami Komisijos licencijuojamų šilumos tiekimo įmonių bei Komisijos reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų pagal sutartis ir energijos išteklių biržoje pirktos medienos kilmės biokuro (t_{ne} ir MWh), skirtos šilumos bei elektros, pagamintos bendrame technologiniame cikle (toliau – Kogeneracinėse jėgainėse), duomenys. Biokuro ataskaitos tikslas – išanalizuoti konkurenciją biokuro rinkoje ir įvertinti pirktu biokuro kiekius ir kainas bei jų pokyčius.

1. Biokuro prekyba energijos išteklių biržoje

2015 m. I ketv. biokuro rinkoje veikė 43 CŠTĮ dalyviai, 9 reguliuojami NŠG, 118 biokuro tiekėjų deklaruoti Komisijos kuro duomenų surinkimo sistemoje, iš jų 90 registruoti energijos išteklių biržoje.

2015 m. I ketv. energijos išteklių biržoje buvo registruoti 190 biržos dalyvių, iš jų 31 – CŠTĮ ir 5 – NŠG. 2015 m. I ketv. įvykdyta 414 biokuro pirkimo–pardavimo sandorių (104 – Kauno, 82 – Alytaus, 65 – Panevėžio, 50 – Klaipėdos, 44 – Vilniaus, 31 – Šiaulių, 20 – Marijampolės, 11 – Utenos ir 7 Telšių prekybos zonoje). Daugiausia prekiauta vidutinės kokybės biokuru¹, gaminamu iš malkinės medienos. Iš viso suprekiauta 33648 t_{ne} biokuro už 4,482 mln. Eur (15,475 mln. Lt)². 2015 m. I ketv., palyginti su ankstesniais periodais, biokuro biržoje buvo sudaryta daugiausiai (414) sandorių.

1 lentelė. 2015 m. I ketv. prekyba energijos išteklių biržoje

	Pirkėjų skaičius	Tiekėjų skaičius	Sandorių kiekis, t _{ne}	Savaitės trukmės sandorių svertinė kaina, Eur/t _{ne} (visų rūšių medienos skiedra)	Ilgalaikių sandorių svertinė kaina, Eur/t _{ne} (visų rūšių medienos skiedra)	Savaitės trukmės sandorių svertinė kaina, Eur/t _{ne} (medienos granulės)	Ilgalaikių sandorių svertinė kaina, Eur/t _{ne} (medienos granulės)	Atlikta sandorių	Sandorių vertė, tūkst. Eur
Sausis	27	29	9458	152,68	179,73	289,90	324,65	136	1455,75
Vasaris	24	32	7063	138,12	171,50	261,14	322,88	121	978,35
Kovas	25	40	17127	126,97	167,90	240,16	324,65	157	2048,33
Iš viso I ketv.	33	50	33648	137,68	172,90	270,73	324,00	414	4482,43

Šaltinis Komisija.

Pastebėtina, kad Energijos išteklių rinkos įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad energetikos įmonėms įsigyjant energijos išteklius elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti įsigijimo energijos išteklių biržoje būdui turi būti teikiama pirmenybė prieš kitus teisės aktuose numatytus energijos išteklių įsigijimo būdus, o to paties įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, kad šilumos tiekėjai, reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai bei šilumą ir elektros energiją bendrame technologiniame cikle gaminantys gamintojai, kurie elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudoja biokurą, energijos išteklių biržoje 2015 metais privalo įsigyti – ne mažiau kaip 50 proc., 2016 metais ir vėlesniais metais – ne mažiau kaip 100 proc. sunaudojamo biokuro kiekio.

Priimant Energijos išteklių rinkos įstatymą buvo siekiama sudaryti sąlygas skaidriai ir konkurencingoje aplinkoje vykdyti energijos išteklių prekybą bei užtikrinti efektyvią kuro ir energijos, naudojamų šilumos ir elektros gamybai, pirkimų priežiūrą ir atsakomybės taikymą už tokių pirkimų tvarkos nesilaikymą.

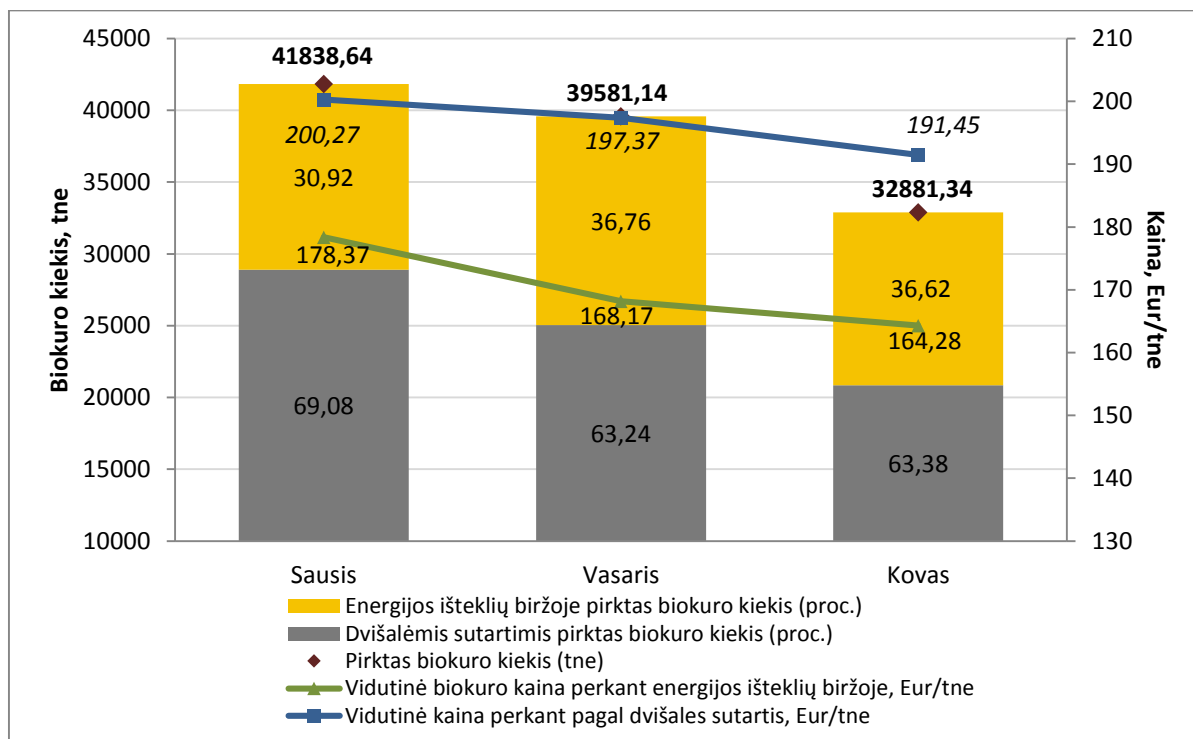
2015 m. I ketv. energijos išteklių biržoje įsigyta 34,6 proc. viso biokuro kiekio, t. y. 8,9 karto daugiau nei 2014 m. I ketv, o likęs biokuro kiekis (65,4 proc.) buvo įsigytas pagal dvišales sutartis. **Pastebėtina,**

¹ Biokuro rūšis, kurio drėgnis 35–55 % naudojamosios masės, o peleningumas nuo sausosios masės – 3 %.

² Svarbu paminėti, kad pagal biokuro biržoje per konkrečią sesiją sudaromą sandorį kuras tiekiamas tam tikrais mėnesiais ateityje.

kad įsigytas (pirktas) biokuro kiekis konkretų mėnesį apskaičiuojamas pagal energijos išteklių biržoje arba dvišalius sandorius šilumos tiekėjui pristatytas biokuro kiekis. 2015 m. I ketv. vidutinė biokuro kaina perkant energijos išteklių biržoje sausio mėn. buvo 12,3 proc. mažesnė, palyginti su kaina, už kurią buvo pirktas biokuras pagal dvišales sutartis, atitinkamai vasario mėn. – 17,4 proc., kovo mėn. – 16,5 proc. (žr. 1 pav.).³

1 pav. Pirkto biokuro kiekis (t_{ne}) ir vidutinė biokuro kaina su transportavimu (Eur/t_{ne}) 2015 m. I ketv.

Šaltinis Komisija.

Biokuro kaina biržoje 2015 m. sausio, vasario ir kovo mėn. buvo mažesnė nei 2014 m. atitinkamais mėnesiais. Vidutinė biokuro kaina perkant energijos išteklių biržoje 2014 m. sausio mėn. buvo 202,44 Eur/t_{ne} (698,99 Lt/t_{ne}), vasario mėn. – 207,08 Eur/t_{ne} (715,01 Lt/t_{ne}), kovo mėn. – 203,96 Eur/t_{ne} (704,23 Lt/t_{ne})⁴.

2015 m. sausio mėn. vidutinė biokuro kaina, perkant pagal dvišales sutartis, buvo 21,90 Eur/t_{ne} (75,62 Lt/t_{ne}) arba 12,3 proc. didesnė nei biokuro kaina, už kurią buvo tiekiamas kuras pagal biržoje sudarytus sandorius (atitinkamai 200,27 Eur/t_{ne} (691,49 Lt/t_{ne}) ir 178,37 Eur/t_{ne} (615,88 Lt/t_{ne})). Vasario mėn. vidutinė biokuro kaina, perkant pagal dvišales sutartis, buvo 29,20 Eur/t_{ne} (100,82 Lt/t_{ne}) arba 17,4 proc. didesnė nei biokuro kaina, už kurią buvo tiekiamas kuras pagal biržoje sudarytus sandorius (atitinkamai 197,38 Eur/t_{ne} (681,51 Lt/t_{ne}) ir 168,17 Eur/t_{ne} (580,66 Lt/t_{ne})). Kovo mėn. vidutinė biokuro

³ Biokuro, įsigyto energijos išteklių biržoje ir pagal dvišales sutartis, vidutinė kaina skaičiuota kaip sąnaudų ir kiekio santykis atitinkamą mėnesį.

⁴ Komisijos skelbiamoje biokuro rinkos stebėsenos ataskaitoje už 2014 m. I ketv. nurodyta kovo mėn. energijos išteklių biržoje pirktas biokuro kaina 715,01 Lt/t_{ne}. Įmonėms pateikus papildomus duomenis po ataskaitos paskelbimo, kaina buvo perskaičiuota ir sudarė 704,23 Lt/t_{ne}.

kaina, perkant pagal dvišales sutartis, buvo 27,17 Eur/t_{ne} (93,81 Lt/t_{ne}) arba 16,5 proc. didesnė nei biokuro, perkant energijos išteklių biržoje, kaina (atitinkamai 191,45 Eur/t_{ne} (661,04 Lt/t_{ne}) ir 164,28 Eur/t_{ne} (567,23 Lt/t_{ne})).⁵

Ženklių biokuro biržoje ir pagal dvišalius sandorius pirko biokuro kainų skirtumą lėmė tai, kad dalis CŠTĮ ir NŠG biokurą pirko pagal anksčiau sudarytas dvišales sutartis už didesnę nei biržoje kainą. Detalesnė informacija apie dvišalių sutarčių pagrindu pirko biokuro kainas pagal savivaldybes pateikiama 1 ir 2 priede.

2015 m. I ketv. prekyba biržoje, lyginant su ankstesniais periodais, buvo intensyviausia. Tam įtakos turėjo Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtintas įpareigojimas šilumos tiekėjams 2015 m. ne mažiau kaip 50 proc. šilumos ir elektros energijos gamybai reikalingo biokuro kiekio įsigyti energijos išteklių biržoje.⁶ Tačiau, remiantis atliktais skaičiavimais, bendras visų įmonių 2015 m. I ketv. energijos išteklių biržoje pirko biokuro kiekis (34,6 proc.) rodo, kad įmonės vis dar didelę biokuro dalį pirko dvišalių sutarčių pagrindu.

Biokuro pasiūla energijos išteklių biržoje nuolat viršijo paklausą. Kainų skirtumas tarp biržoje ir pagal dvišales sutartis pirko biokuro 2015 m. I ketv., lyginant su 2014 m. IV ketv., didėjo dėl energijos išteklių biržoje pirko biokuro kiekio – 2015 m. I ketv. biržoje buvo piršta daugiau nei 2014 m. IV ketv.

⁵ Komisijos interneto puslapyje skelbiama šalies vidutinė kuro kaina skaičiuojama kaip atitinkamos biokuro rūšies geometrinis svartinis vidurkis, eliminuojant ekstremalias reikšmes (mažiausią ir didžiausią), todėl ši kaina skiriasi nuo kainos, skaičiuotos kaip sąnaudų ir kiekio santykis.

⁶ Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ str. 1 dalis.

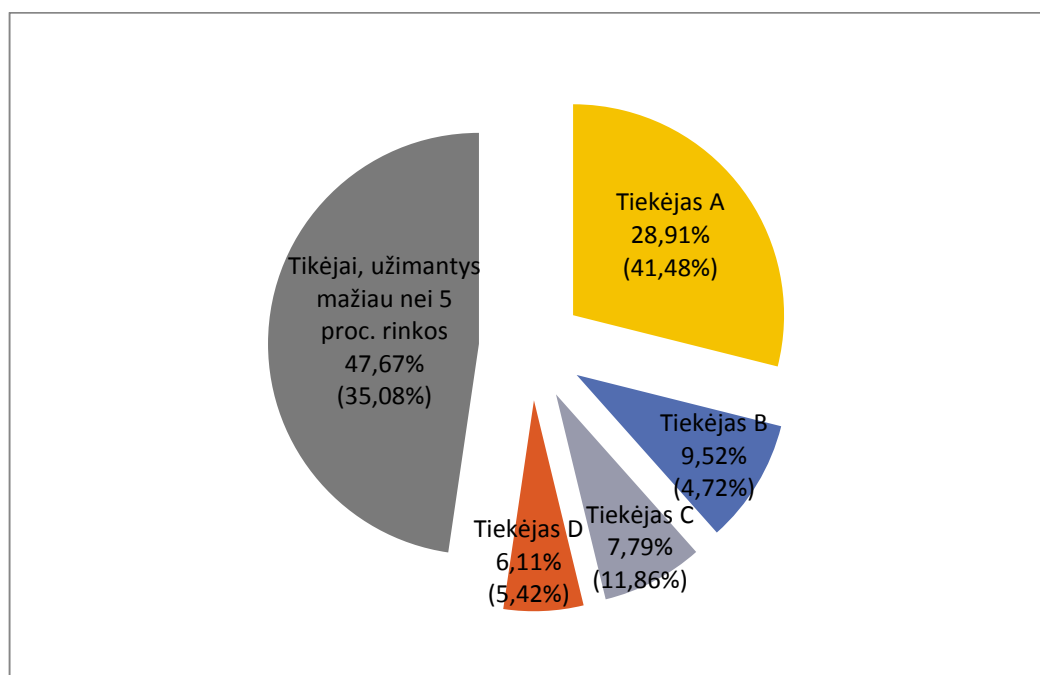
2. Biokuro, naudojamo šilumos ir elektros gamybai, rinkos apžvalga

2015 m. I ketv. CŠTĮ bei reguliuojami NŠG biokurą pirko iš 118 biokuro tiekėjų, 75,51 proc. rinkos sudarė 14 biokuro tiekėjų produkcija. Daugiausia biokuro pardavęs tiekėjas užėmė 28,91 proc. rinkos, antras daugiausia pardavęs tiekėjas – 9,52 proc.

Vertinant biokuro rinkos koncentraciją pagal biokuro tiekėjų CŠTĮ ir NŠG parduodamo biokuro apimtį, naudotas Herfindalo-Hiršmano indeksas (HHI) (angl. *Herfindahl-Hirschmann-Index*)⁷, kuris rodo rinkos koncentracijos laipsnį: 2015 m. I ketv. HHI = 1101,29 (**biokuro tiekimo rinkoje pastebima vidutinė koncentracija**). Keturiolika didžiausių biokuro tiekėjų kartu užima $\frac{3}{4}$ rinkos, o likusią rinkos dalį pasidalijo net 104 tiekėjai. Kiti rinkos koncentracijos rodikliai buvo tokie⁸: $C_1 = 28,91$ proc., $C_4 = 52,33$ proc., $C_6 = 59,81$ proc. 2015 m. I ketv. biokuro nupirkta 114 301,12 t_{ne} už 21 451,21 tūkst. Eur (74 066,74 tūkst. Lt), vidutinė kaina su transportavimu – 187,67 Eur/t_{ne} (637,63 Lt/t_{ne}).

2015 m. I ketv. didžiausio biokuro tiekėjo pardavimai 1,4 karto viršijo tiekėjų, užimančių mažiau kaip 1 proc. rinkos, bendrus pardavimus.

2 pav. 2015 m. I ketv. ir 2014 m. I ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūros pagal parduoto biokuro apimtį (proc.) palyginimas

Šaltinis Komisija.

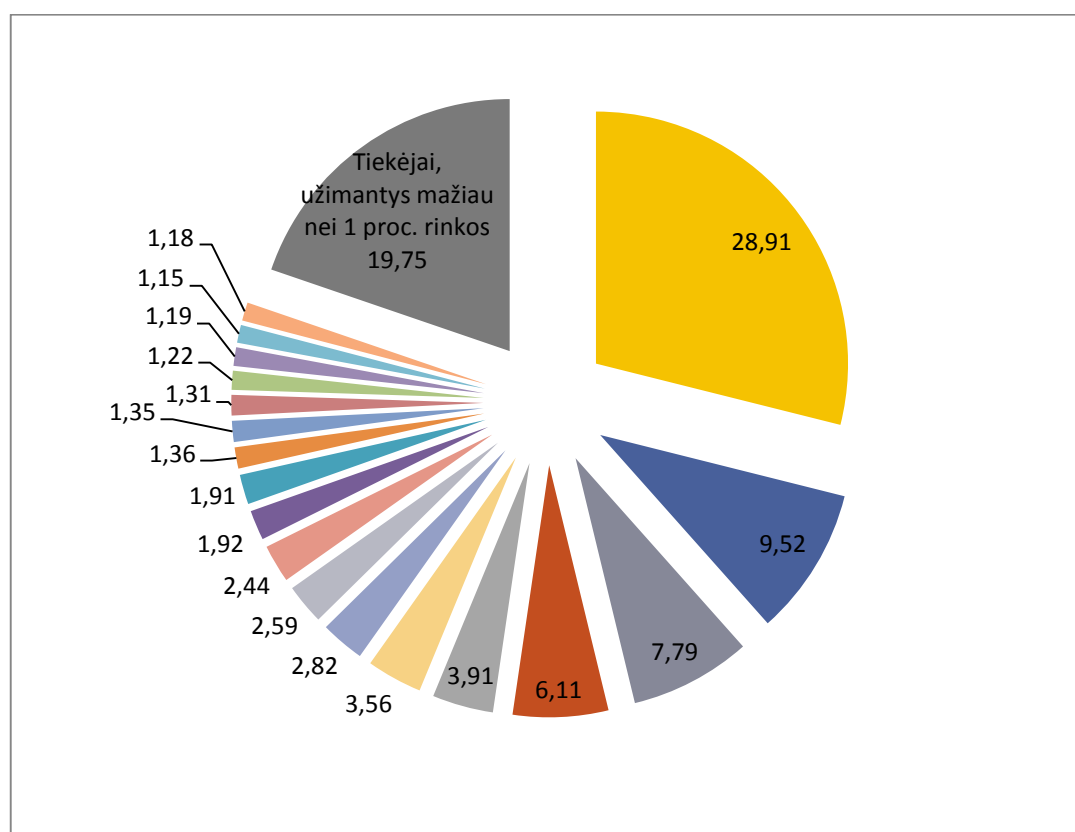
⁷ HHI lygus rinkos dalyvių kvadratų sumai. Jei HHI reikšmė mažiau nei 1000, rinkos koncentracijos laipsnis yra nedidelis, jeigu HHI reikšmė svyruoja tarp 1000 ir 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra vidutinis, jei HHI reikšmė didesnė nei 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra didelis.

⁸ Koncentracijos rodikliai C_1 , C_4 , C_6 – rodikliai, rodantys atitinkamai vieno, keturių ar šešių didžiausių rinkos dalyvių procentinę dalį. Jei C_1 daugiau kaip 40 proc., tai rinkoje yra dominuojančią padėtį užimantis rinkos dalyvis. Jei C_4 yra daugiau nei 70 proc. – rinka labai koncentruota.

Kaip matyti 2 pav., 2015 m. I ketv., lyginant su 2014 m. I ketv., biokuro tiekėjų rinkoje pastebimi pokyčiai: 2014 m. I ketv. tiekėjas A, užėmęs daugiau nei 40 proc. rinkos, t. y. užėmęs dominuojančią padėtį, 2015 m. I ketv. užėmė 28,91 proc. rinkos. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) energijos išteklių biržoje 2015 m. I ketv. buvo 157,44 Eur/t_{ne} (543,61 Eur/t_{ne}), o pagal dvišales sutartis – 228,14 Eur/t_{ne} (787,72 Lt/t_{ne}). Didžiausi rinkos struktūros pokyčiai, sumažėjus šio tiekėjo rinkos daliai, vyko tarp didžiųjų biokuro tiekėjų. Kitas tiekėjas (tiekėjas B) patiekė 9,52 proc. viso 2015 m. I ketv. rinkoje patiekto biokuro kiekio, kai 2014 m. I ketv. jo patiektas kiekis sudarė 4,72 proc. Tuo tarpu tiekėjas C 2015 m. I ketv. patiekė 7,79 proc. viso per ataskaitinį laikotarpį patiekto biokuro kiekio, kai 2014 m. I ketv. jo patiektas kiekis sudarė 11,86 proc. Atitinkamai tiekėjas D 6,11 proc. ir 5,42 proc. Taip pat 12,59 proc. punkto padidėjo mažesnių tiekėjų (užimančių mažiau nei 5 proc. rinkos) rinkos dalis.

3 pav. pateikiama detalesnė informacija apie 2015 m. I ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūrą pagal parduoto biokuro apimtį (proc.). Tiekėjai, užėmę mažiau nei 5 proc., bet daugiau nei 1 proc. rinkos, 2015 m. I ketv. pardavė 27,92 proc. viso biokuro kiekio.

3 pav. 2015 m. I ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūra pagal parduoto biokuro apimtį, proc.

Šaltinis Komisija.

2 lentelėje pateikiami CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG perkamo biokuro koncentracijos rodikliai 2015 m. I ketv.

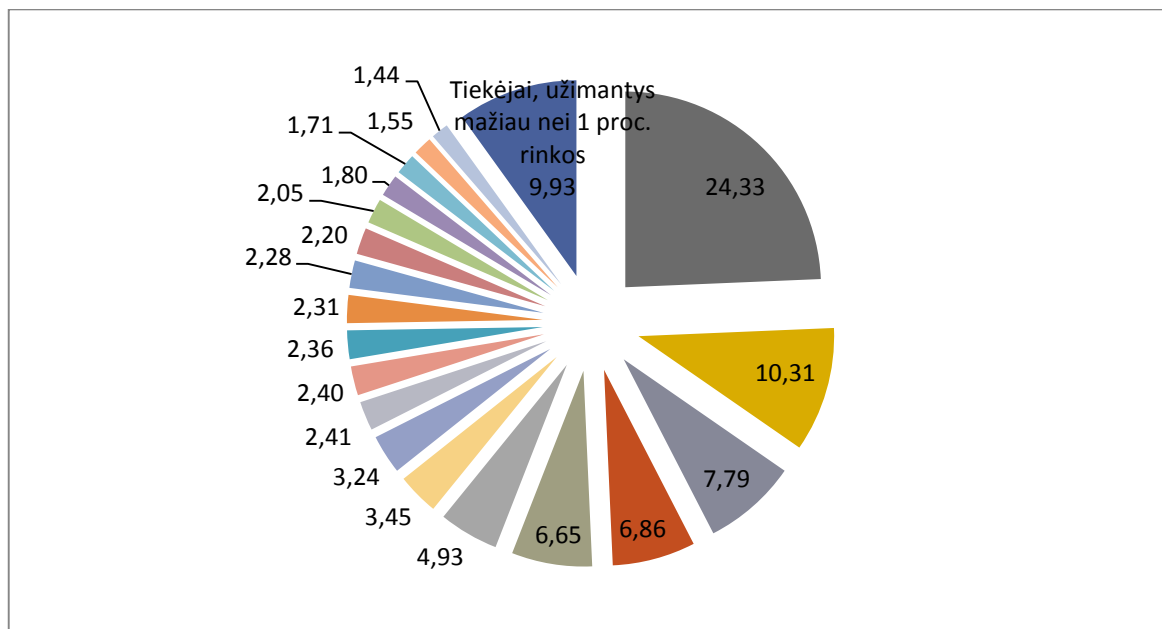
2 lentelė. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG perkamo biokuro rinkos koncentracijos rodikliai 2015 m. I ketv.

	CŠTĮ			Reguliuojami NŠG			CŠTĮ kartu su NŠG		
	Sausis	Vasaris	Kovas	Sausis	Vasaris	Kovas	Sausis	Vasaris	Kovas
Pirktas biokuro kiekis, t _{ne}	34492,14	33292,29	27413,96	7346,50	6288,86	5467,39	41838,64	39581,14	32881,34
Biokuro tiekėjų skaičius	84	82	77	25	25	26	95	93	89
Biokuro tiekėjų, kartu užimančių daugiau nei 75 proc. rinkos, skaičius	10	10	8	14	11	10	13	13	14
Biokuro tiekėjų, užimančių daugiau nei 1 proc. rinkos, skaičius	17	17	17	18	19	17	21	20	23
HHI	1360,05	1382,20	1847,20	817,07	647,13	645,29	1020,95	1055,12	1351,55
C4 (keturių didžiausių biokuro tiekėjų užimama rinkos dalis, %)	58,89	58,65	64,27	42,96	36,27	34,12	52,16	68,75	56,13
C3 (trijų didžiausių biokuro tiekėjų užimama rinkos dalis, %)	51,64	50,62	58,66	34,85	29,40	26,04	44,75	61,12	50,65
C1 (didžiausio biokuro tiekėjo užimama rinkos dalis, %)	32,51	33,00	39,55	17,47	13,41	9,21	26,80	44,44	32,98

Šaltinis Komisija.

Vertinant biokuro rinkos koncentraciją pagal biokuro tiekėjų energijos išteklių biržoje parduodamo biokuro apimtį 2015 m. I ketv. HHI indekso reikšmė – 949,64 (pastebima nedidelė koncentracija). Pastebėtina, kad biokuro tiekėjas, užėmęs didžiausią rinkos dalį (24,33 proc.), vertinant pagal biržoje parduoto biokuro kiekį, bendroje CŠTĮ ir NŠG rinkoje (vertinant biržoje ir pagal dvišalius sandorius parduoto biokuro kiekį) taip pat buvo tarp didžiausių tiekėjų.

4 pav. Biokuro tiekėjų rinkos struktūra pagal energijos išteklių biržoje parduoto biokuro apimtį 2015 m. I ketv., proc.

Šaltinis Komisija.

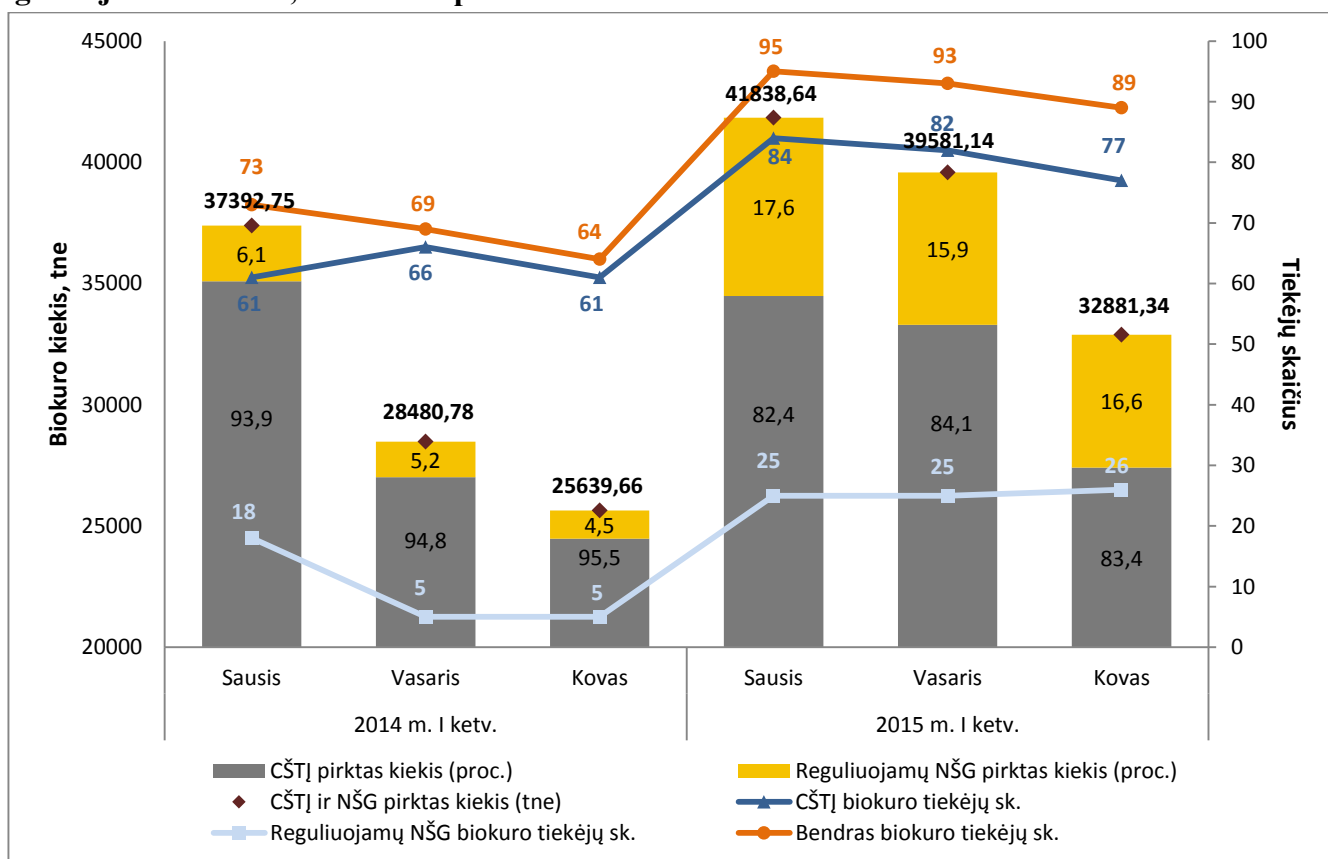
2015 m. I ketv. šilumos ir elektros gamybai buvo nupirkta 114 301,12 t_{ne} biokuro už 21 451,21 tūkst. Eur (74 066,74 tūkst. Lt) (iš jų 16,71 proc. sudarė reguliuojamų NŠG pirktas biokuras).

2015 m. I ketv. CŠTĮ pirktas biokuras sudarė 83,29 proc. viso pirktu biokuro kiekio, 2014 m. I ketv. – 94,6 proc. NŠG pirktas biokuro kiekis 2015 m. I ketv. sudarė 16,71 proc., 2014 m. I ketv. – 5,4 proc.

Vertinant kiekinę išraišką, 2015 m. IV ketv. CŠTĮ ir NŠG nupirko 114 301,12 t_{ne} biokuro, t. y. 24,90 proc. daugiau nei 2014 m. I ketv. CŠTĮ 2015 m. I ketv. nupirko 95 198,38 t_{ne} biokuro, t. y. 9,95 proc. daugiau nei 2014 m. I ketv., atitinkamai NŠG 2015 m. I ketv. nupirko 19 102,74 t_{ne} biokuro, t. y. 3,9 karto daugiau nei 2014 m. I ketv. NŠG biokuro pirkimai padidėjo dėl išaugusio NGŠ skaičiaus, kurie šilumos gamybai naudoja biokurą.

Taip pat 2015 m. I ketv., lyginant su 2014 m. I ketv., padidėjo biokuro tiekėjų skaičius tiek CŠTĮ, tiek NŠG rinkose.

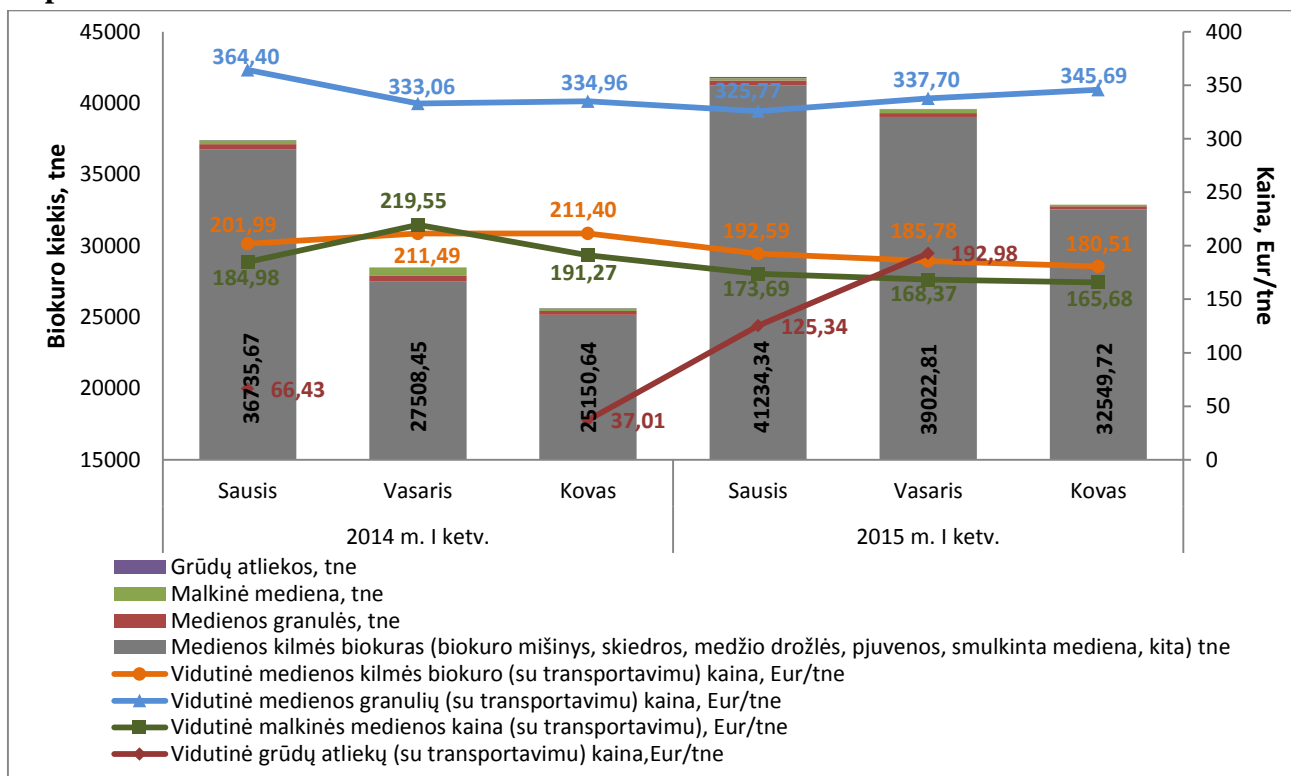
5 pav. 2014 m. I ketv. ir 2015 m. I ketv. biokuro tiekėjų, parduodančių biokurą CŠTĮ ir reguliuojamiems NŠG, skaičius ir parduoto biokuro kiekis

Šaltinis Komisija.

Komisija, siekdama kuo didesnio skaidrumo šilumos kainodaros srityje, Vidutinės biokuro kainos nustatymo tvarkos ir sąlygų apraše, patvirtintame Komisijos 2013 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. O3-759, numatė, kad viešai skelbiama viena vidutinė šalies medienos kilmės biokuro (išskyrus malkinę medieną, medienos granules ir briketus) rinkos kaina. Malkinei medienai, medienos granulėms ir briketams apskaičiuojamos ir skelbiamos atskiros vidutinės rinkos kainos.

6 pav. Reguliuojamų NŠG ir CŠTĮ pirktų biokuro kiekiai ir vidutinė biokuro rinkos kaina su transportavimu 2014 m. I ketv. ir 2015 m. I ketv.

* Vidutinė kaina (su transportavimu), vidutinė medienos kilmės biokuro (su transportavimu), vidutinė medienos granulių (su transportavimu,) ir vidutinė grūdų atliekų (su transportavimu) kainos skaičiuotos kaip atitinkamos biokuro rūšies sąnaudų ir kiekio santykis.

Šaltinis Komisija.

2015 m. I ketv., kaip ir 2014 m. I ketv., daugiausia (98,69 proc.) nupirktas medienos kilmės biokuras, 0,74 proc. medienos granulės, 0,47 proc. malkinės medienos ir 0,10 proc. grūdų atliekų. 2015 m. I ketv., palyginti su 2014 m. I ketv., vidutinės kainos (su transportavimu) pagal biokuro rūšį mažėjo: medienos kilmės biokuro – 11,2 proc., medienos granulės – 4,3 proc., malkinės medienos – 21,3 proc.

3 lentelė. 2015 m. I ketv. pirktų biokuro kiekis, sąnaudos ir vidutinė žaliavos kaina

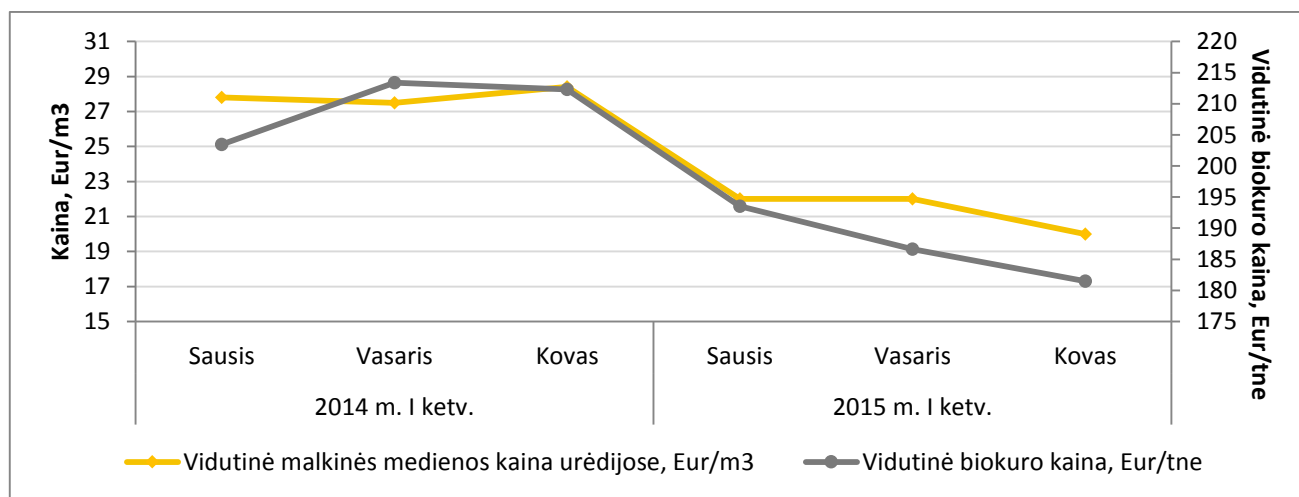
	CŠTĮ			Reguliuojami NŠG			CŠTĮ kartu su NŠG		
	Sausis	Vasaris	Kovas	Sausis	Vasaris	Kovas	Sausis	Vasaris	Kovas
Pirktas biokuro kiekis, t _{ne} ⁹	34492,14	33292,29	27413,96	7346,50	6288,86	5467,39	41838,64	39581,14	32881,34
Sąnaudos su transportavimu, tūkst. Eur (pirkusių t _{ne} ir MWh)	6841,83	6365,24	5214,19	1253,86	1021,96	753,87	8095,69	7387,20	5968,06
Vidutinė žaliavos su transportavimu kaina, Eur (pirkusių t _{ne} ir MWh)	198,36	191,19	190,20	170,68	162,50	137,89	193,50	186,63	181,50
2015 m. I ketv. ir 2014 m. I ketv. vidutinės žaliavos su transportavimu kainos pokytis (%)	-3,0	-11,6	-12,0	-12,0	-31,1	-42,9	-5,2	-14,3	-17,0

Šaltinis Komisija.

⁹ Pirktas biokuro kiekis skaičiuotas kaip pirktų t_{ne} ir MWh (verčiant į t_{ne}) suma.

Vidutinė malkinės medienos (žaliavos) kaina (be transportavimo) miškų urėdijose 2015 m. I ketv., lyginant su 2014 m. I ketv., sumažėjo 30,8 proc., o vidutinė biokuro (pirkto energijos išteklių biržoje ir pagal dvišales sutartis) kaina (su transportavimu) 2015 m. I ketv., lyginant su 2014 m. I ketv., sumažėjo 11,4 proc. Biokuro kainos mažėjimui įtakos turėjo sumažėjusi žaliavos kaina urėdijose, mažesnis, nei buvo tikėtasi, biokuro poreikis šildymo sezono metu ir didelė biokuro pasiūla.

7 pav. Vidutinė malkinės medienos kaina urėdijose Eur/m³ ir vidutinė biokuro kaina Eur/t_{ne} 2014 m. ir 2015 m. I ketv.

*Vidutinė biokuro kaina, Eur/t_{ne} nurodyta su transportavimu.
Šaltinis Komisija, Generalinė miškų urėdija.

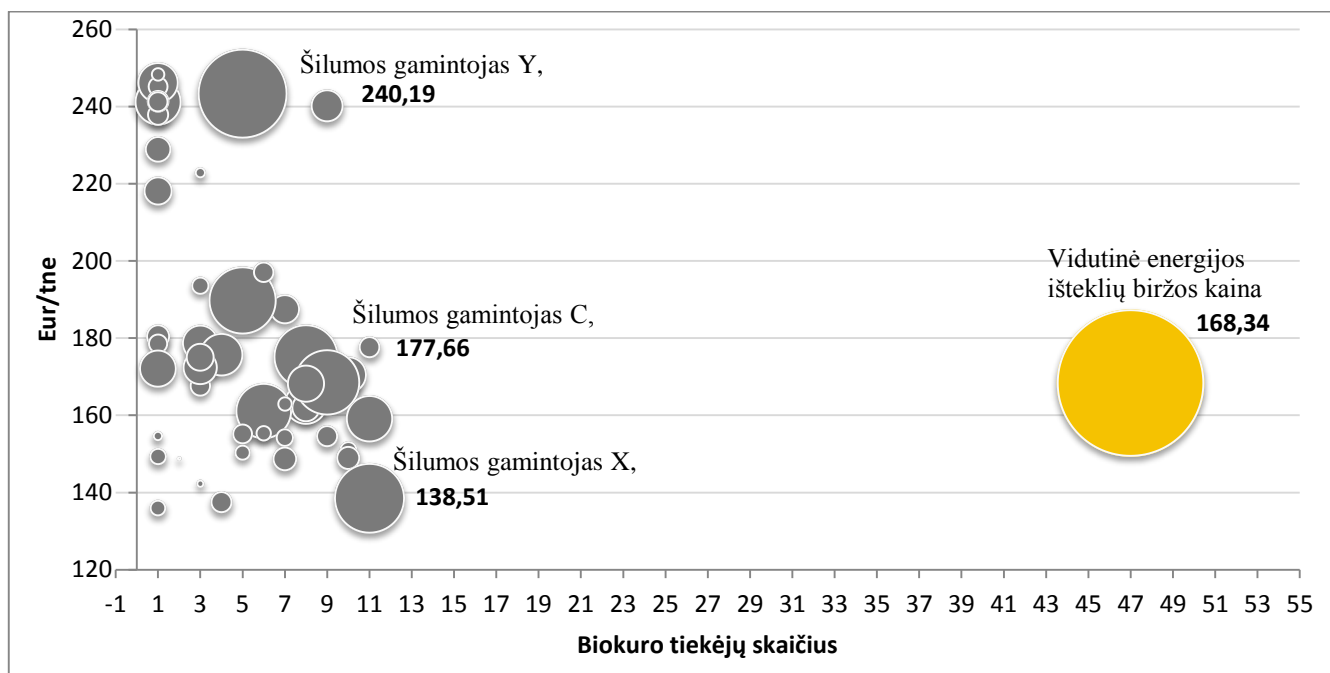
8 pav. matome CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG pagal dvišales sutartis ir energijos išteklių biržoje įsigyto medienos kilmės biokuro¹⁰ vidutinės kainos priklausomybę nuo perkamo biokuro kiekio ir tiekėjų skaičiaus 2015 m. I ketv. 2015 m. I ketv. vidutinė energijos išteklių biržoje pirktos medienos kilmės biokuro (skiedrų) kaina buvo 168,34 Eur/t_{ne} (581,24 Lt/t_{ne}). Pastebėtina, kad 27 įmonės iš 52 medienos kilmės biokurą pirko už didesnę nei biržos kainą. Kaip jau buvo minėta ataskaitos 5, 7 psl. Energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ str. įtvirtintas įpareigojimas šilumos tiekėjams 2015 m. ne mažiau kaip 50 proc. šilumos ir elektros energijos gamybai reikalingo biokuro kiekio įsigyti energijos išteklių biržoje. Įvertinus įmonių mokėtą kainą už biokurą matyti, kad beveik pusė įmonių biokurą pirko už didesnę nei biržos kainą, t.y. pirko pagal dvišalius sandorius.

Skirtumas tarp didžiausios ir mažiausios CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG mokamos vidutinės medienos kilmės biokuro kainos 2015 m. I ketv. sudarė 1,8 karto. Mažiausia vidutinė medienos kilmės biokuro kaina 2015 m. I ketv. buvo 136,00 Eur/t_{ne} (469,58 Lt/t_{ne}), didžiausia – 248,30 Eur/t_{ne} (857,33Eur/t_{ne}).

2015 m. I ketv. daugiausia (28,8 proc.) šilumos gamintojų medienos kilmės biokurą pirko tik iš vieno tiekėjo už vidutinę 218,31 Eur/t_{ne} (753,78 Lt/t_{ne}) kainą, 7,7 proc. gamintojų – net iš 11 tiekėjų už vidutinę 148,29 Eur/t_{ne} (512,02 Lt/t_{ne}) kainą. Pastebėtina, kad didėjant biokuro tiekėjų skaičiui, mažėja vidutinė biokuro kaina. Taip pat pastebima, kad nėra priklausomybės tarp nupirkto biokuro kiekio ir kainos (kiekį parodo paveikslėlyje vaizduojamų apskritimų diametras).

¹⁰ Medienos kilmės biokuras – biokuro mišinys, skiedros, medžio drožlės, pjuvenos, smulkinta mediena, žievė.

8 pav. Vidutinės medienos kilmės biokuro kainos priklausomybė nuo perkamo biokuro kiekio ir esamo tiekėjų skaičiaus 2015 m. I ketv. (CŠTĮ ir reguliuojamą NŠG rinka)*

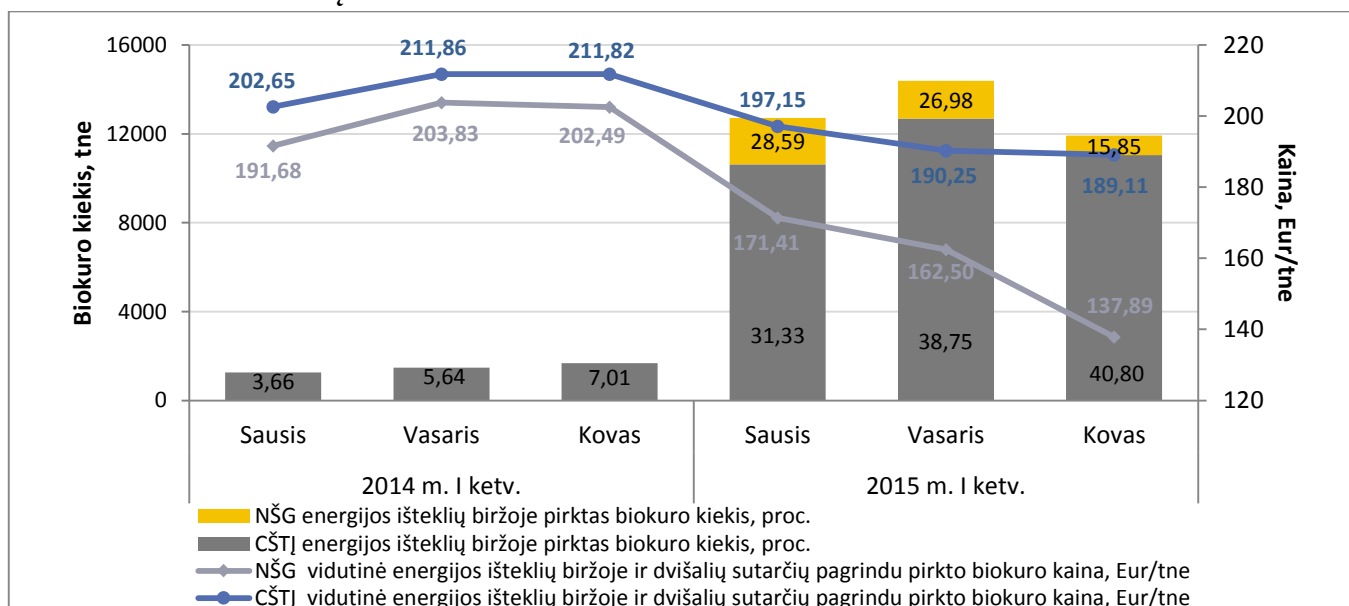
* Vienas apskritimas – vienas šilumos gamintojas, jo dydis rodo nupirkto biokuro kiekį t_{ne} . Kuo didesnis nupirkto biokuro kiekis, tuo didesnis apskritimas.

* Vidutinė energijos išteklių biržos kaina skaičiuota kaip medienos kilmės biokuro (skiedrų) sąnaudų (žaliava su transportavimu) ir kuro kiekio (t_{ne}) santykis, kai biokuras buvo pristatytas pirkėjui (įvykdytas tiekimas), o ne nuo išteklių biržoje sudarytų sandorių kiekio (t_{ne}), pagal kuriuos dalis ar visas kuras bus pristatytas ateityje.

Šaltinis Komisija.

2015 m. I ketv. vidutinė NŠG mokama kaina už biokurą buvo 158,85 Eur/ t_{ne} (548,48 Lt/ t_{ne}), CŠTĮ – 192,10 Eur/ t_{ne} (663,28 Lt/ t_{ne}). 9 pav. matyti, kad tiek 2014 m. I ketv., tiek 2015 m. I ketv. CŠTĮ medienos kilmės biokurą pirkto už didesnę kainą nei NŠG. Ženklus NŠG ir CŠTĮ pirktos biokuro kainų skirtumas 2015 m. I ketv. susidarė dėl aukštų dalies CŠTĮ dvišalių sutarčių pagrindu pirktos biokuro kainų.

9 pav. CŠTĮ ir NŠG energijos išteklių biržoje pirktas biokuro kiekis ir vidutinė mokėta kaina už medienos kilmės biokurą 2014 m. I ketv. ir 2015 m. I ketv.

*2014 m. I ketv. NŠG energijos išteklių biržoje biokuro nepirko.

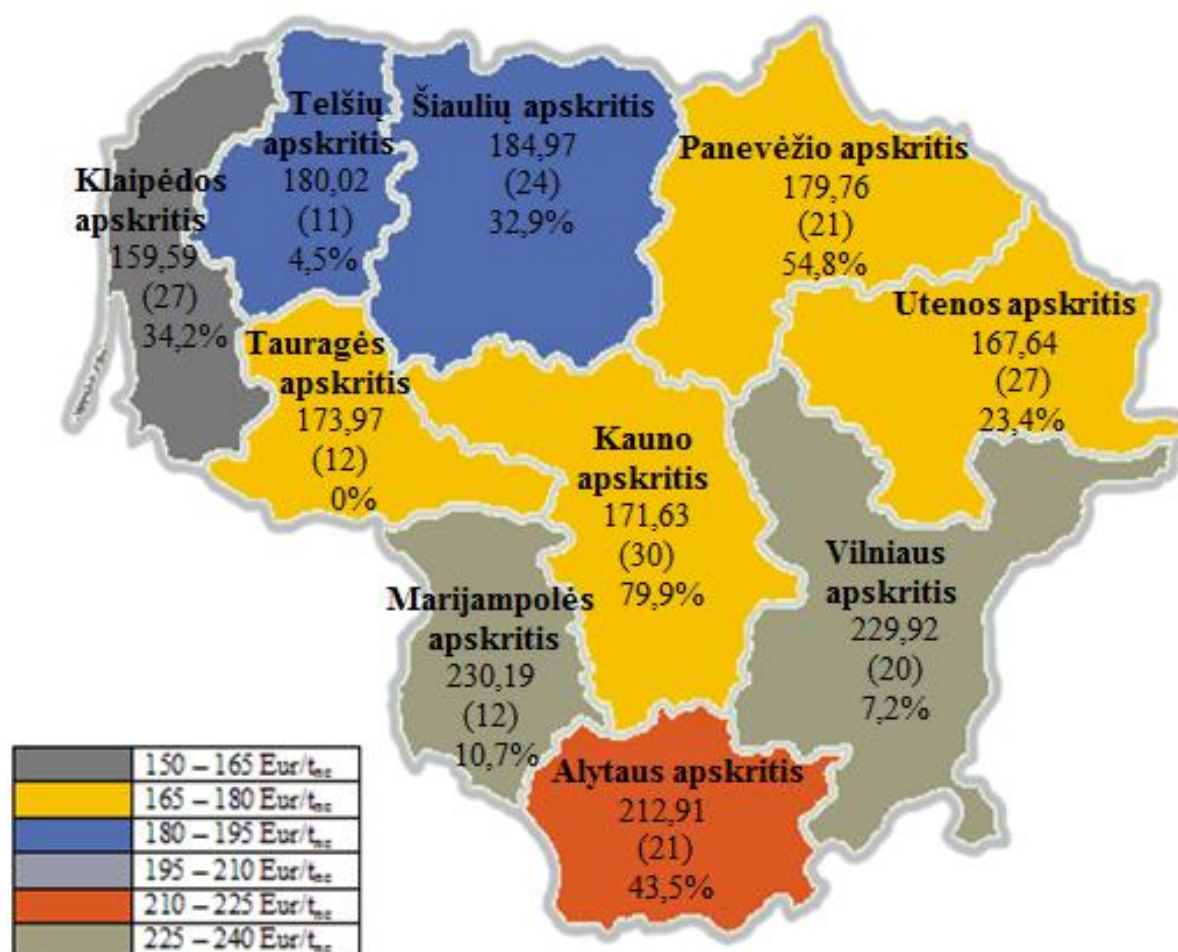
Šaltinis Komisija.

3. Geografinis pasiskirstymas

Lietuva yra suskirstyta į 10 apskričių. Šiuo metu Lietuvoje biokurą bent iš dalies naudoja daugiau nei 40 miestų šilumos tiekimo įmonės. Siekiant įvertinti CŠTĮ ir NŠG mokamas kainas už biokurą ir konkurenciją tarp biokuro tiekėjų skirtinguose Lietuvos regionuose, 10 pav. pateikiami apibendrinti duomenys.

2015 m. I ketv., kaip ir ankstesniais periodais, pastebimi gana dideli biokuro kainų skirtumai Lietuvos regionuose. CŠTĮ ir NŠG biokuro įsigijimo kaina 2015 m. I ketv. Lietuvos apskrityse skyrėsi daugiau kaip 70 eurų (241,70 Lt) už t_{ne} . Daugiausiai biokuro 2015 m. I ketv. buvo nupirka Klaipėdos ir Kauno apskrityse, mažiausiai – Tauragės apskrityje (žr. 10 pav.).

10 pav. CŠTĮ ir NŠG mokamos biokuro kainos (Eur/ t_{ne}) 2015 m I ketv. Lietuvos apskrityse

* Biokuro kainos (Eur/ t_{ne}) pagal apskritis nurodytos įskaitant transportavimo sąnaudas. Skliaustuose nurodytas biokuro tiekėjų, iš kurių apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG 2015 m. I ketv. pirko biokurą, skaičius. Procentais nurodytas energijos išteklių biržoje pirktas biokuro kiekis apskrityje.

Šaltinis Komisija.

Daugiausia už biokurą mokėjo Marijampolės ir Vilniaus apskrityje esantys CŠTĮ. Svarbu paminėti, kad Marijampolės apskrityje esantys CŠTĮ nepirko granuliu, kurių kaina daug didesnė nei kitų biokuro

rūšių, o Vilniaus apskrityje pirktų granulių kiekis sudarė tik 0,05 proc. viso piršto biokuro. 62,3 proc. viso biokuro Marijampolės apskrityje esančios CŠTĮ pirko vidutiniškai už 244,80 Eur/t_{ne} (845,25 Lt/t_{ne}) sutartinę kainą, atitinkamai Vilniaus apskrityje 92,8 proc. už 236,13 Eur/t_{ne} (815,31 Eur/t_{ne}).

Vienos mažiausių kainų formavosi Kauno ir Utenos apskrityse, atitinkamai 171,63 Eur/t_{ne} (592,60 Lt/t_{ne}) ir 167,64 Eur/t_{ne} (578,83 Lt/t_{ne}). Pažymėtina, kad 2015 m. I ketv. Kauno apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG 79,9 proc. biokuro pirko energijos išteklių biržoje, Panevėžio apskrityje – 54,8 proc., Alytaus apskrityje – 43,5 proc.

Mažiausią (570,59 Lt/t_{ne}) (164,25 Eur/t_{ne}) kainą už biokurą mokėjo Klaipėdos apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG. Minėti CŠTĮ ir NŠG biokurą pirko iš 27 tiekėjų, 34,2 proc. viso biokuro buvo įsigyta energijos išteklių biržoje.

Kaip matyti 12 pav., intensyviausia konkurencija tarp biokuro tiekėjų buvo Kauno, Klaipėdos ir Utenos apskrityse, atitinkamai šiose apskrityse esantys CŠTĮ ir NŠG biokurą pirko už mažiausią kainą. Kadangi buvo nustatyta priklausomybė (žr. 10 pav.) tarp biokuro tiekėjų skaičiaus ir vidutinės biokuro kainos, konkurencija sąlygojo mažesnę vidutinę biokuro kainą minėtose apskrityse.

CŠTĮ ir NŠG mokamų biokuro kainų skirtumai apskrityse susidarė dėl keleto priežasčių: biokuro pasiūlos, sudarytų sutarčių dėl biokuro tiekimo iš vieno šaltinio. Energijos išteklių biržoje piršto biokuro kaina 2015 m. I ketv. buvo 15,6 proc. mažesnė nei perkant pagal dvišales sutartis.

Išvados

Svarbiausi 2015 m. I ketv. rodikliai biokuro rinkoje:

- 2015 m. I ketv. energijos išteklių biržoje piršto biokuro kiekis sudarė 34,6 proc. viso rinkoje piršto biokuro kiekio,¹¹ vidutinė kaina su transportavimu 168,34 Eur/t_{ne} (581,24 Lt/t_{ne}), t. y. 15,6 proc. mažesnė už pagal dvišales sutartis piršto biokuro kainą ir 20,7 proc. mažesnė, lyginant su 2014 m. I ketv.

- 2015 m. I ketv., palyginti su 2014 m. I ketv., padidėjusi konkurencija tarp biokuro tiekėjų sąlygojo vidutinės biokuro kainos su transportavimu sumažėjimą 11,4 proc., taip pat šilumos gamintojai vis daugiau biokuro perka energijos išteklių biržoje.

- 2015 m. I ketv. biokuro rinkoje koncentracija buvo vidutinė. Keturi didžiausi biokuro tiekėjai kartu užėmė 52,33 proc. rinkos, didžiausias iš jų – 28,91 proc.

- Didžiausio biokuro tiekėjo (bendroje CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG rinkoje) vidutinė kaina su transportavimu (228,13 Eur/t_{ne}) (787,69 Lt/t_{ne}) buvo 21,6 proc. didesnė nei bendra 2015 m. I ketv. rinkos vidutinė žaliavos su transportavimu kaina (187,67 Eur/t_{ne}) (647,99 Lt/t_{ne}). Šio tiekėjo pagal dvišalius sandorius parduoto biokuro vidutinė kaina (228,14 Eur/t_{ne}) (787,72 Lt/t_{ne}) 2015 m. I ketv. buvo 44,9 proc. didesnė nei energijos išteklių biržoje parduoto biokuro kaina (157,44 Eur/t_{ne}) (543,61 Lt/t_{ne}).

- 2015 m. I ketv. reguliuojami NŠG biokurą pirko 22,0 proc. mažesne kaina nei CŠTĮ. Biokuro tiekėjų koncentracija CŠTĮ ir NŠG rinkoje darė tiesioginę įtaką perkamo biokuro kainai. Didesnė konkurencija tarp biokuro tiekėjų leidžia formuotis konkurencingai biokuro rinkos kainai bei sumažina koncentracijos laipsnį.

- Rinkos koncentracijai nustatyti naudotas HHI indeksas, kuris rodo vidutinį koncentracijos laipsnį bendroje (CŠTĮ ir NŠG) rinkoje. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG HHI indekso reikšmė 1101,29. Vertinant CŠTĮ ir NŠG atskirai, CŠTĮ koncentracija buvo vidutinė, HHI indekso reikšmė 1474,50, NŠG koncentracija buvo nedidelė, HHI indekso reikšmė 608,66.

- Nustatyta priklausomybė tarp biokuro tiekėjų skaičiaus ir vidutinės biokuro kainos: didėjant biokuro tiekėjų skaičiui, mažėja vidutinė biokuro kaina, tačiau perkamo biokuro kiekis kainai įtakos neturi.

- 2015 m. I ketv. CŠTĮ ir NŠG biokuro įsigijimo kaina Lietuvos apskrityse skyrėsi daugiau kaip 70 eurų už t_{ne}. Tiekėjų skaičius bei aukštos dvišalių sutarčių pagrindu mokamos kainos už biokurą turėjo įtakos vidutinei kainai apskrityje.

¹¹ Procentinė dalis skaičiuota nuo pirkėjui pristatyto biokuro kiekio (t_{ne}), o ne nuo biržoje sudarytų sandorių kiekio (t_{ne}).

Priedai

Komisija, vadovaudamasi Energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 10 punktu teikia apibendrintą informaciją apie kiekvienos savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančių šilumos tiekėjų, reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų tiesiogiai sudaromų dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinę kainą (su transportavimo išlaidomis) pagal biokuro rūšį.

1 priedas. Šilumos tiekėjų dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinė kaina, Eur/t_{ne}

Savivaldybė	Medienos kilmės biokuras	Medienos granulės	Malkinė mediena	Medienos briketai
Varėnos r.	210,82			
Utenos r.	160,29		119,85	
Šilutės r.	193,09			
Šiaulių m./ r.	193,57			
Šakių r.	193,60			
Raseinių r.	193,19	345,66		
Radviliškio r.	150,42	347,47		
Plungės r.	167,26	363,98		286,11
Pakruojo r.	159,68	289,61		
Molėtų r.	148,80		128,64	
Kaišiadorių r.	174,37	371,09	209,86	
Jonavos r.	177,83	432,96		
Švenčionių r.	180,51			
Skuodo r.	203,85	349,46		
Mažeikių r.	161,90			
Kretingos r.	160,22			
Ignalinos r.	197,07	365,81		
Tauragės r.	172,11			
Šalčininkų r.	222,84		169,49	
Širvintų r.	148,80	350,81		
Šilalės r.	177,66		165,82	
Vilniaus m./ r.	244,50	353,04		
Visagino	209,99			
Ukmergės r.	141,18			
Lazdijų r.	173,48			
Kauno m./ r.	103,22			
Panevėžio m. /r.	164,34		166,97	
Kėdainių r.	164,34		166,97	
Pasvalio r.	164,34		166,97	
Kupiškio r.	164,34		166,97	
Rokiškio r.	164,34		166,97	
Zarasų r.	164,34		166,97	
Alytaus m.	241,16			
Biržų r.	237,91			
Druskininkų	218,17			
Marijampolės	246,16			
Kelmės r.	245,14			
Palangos m.	228,91			
Telšių r.	241,35			

Savivaldybė	Medienos kilmės biokuras	Medienos granulės	Malkinė mediena	Medienos briketai
Vilkaviškio r.	241,25			

Šaltinis Komisija.

2 priedas. **Reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinė kaina, Eur/t_{ne}**

Savivaldybė	Medienos kilmės biokuras
Varėnos r.	248,30
Alytaus m.	176,37
Kauno r.	194,78
Kauno m.	176,73
Joniškio r.	143,53
Plungės r.	218,16
Kupiškio r.	182,32
Klaipėdos m./ r.	136,17
Vilniaus m. /r.	195,86

*Reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai 2015 m. I ketv. įsigijo tik medienos kilmės biokurą.
Šaltinis Komisija.